

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України

«Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення порядку розкриття банківської таємниці Національним банком України»

1. Мета та завдання законопроекту

Проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення порядку розкриття банківської таємниці Національним банком України» (далі – законопроєкт) розроблено в межах реалізації завдань України, спрямованих на виконання умов (бенчмарків) для успішного закриття переговорного розділу 9 “Фінансові послуги” в частині імплементації положень Директиви 2013/36/ЄС¹. Відповідний захід щодо розроблення та прийняття Законопроєкту відповідно до положень Директиви 2013/36/ЄС закріплено у завданні 9 цілі 1 розділу 9 “Фінансові послуги”² Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (*acquis* ЄС), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 01.04.2026 № 438.

Крім того, розробка законопроекту передбачена Меморандумом про економічну та фінансову політику з Міжнародним валютним фондом від 13.02.2026, згідно з пунктом 54 якого Національний банк має підготувати зміни до законодавства, спрямовані на приведення норм щодо банківської таємниці та можливості/випадків її розкриття у відповідність до Директиви 2013/36/ЄС.

Головним завдання законопроекту є приведення порядку розкриття інформації, яка становить банківську таємницю, у відповідність до положень Директиви 2013/36/ЄС, що є необхідною умовою для забезпечення еквівалентності банківського регулювання в Україні вимогам законодавства ЄС, виконання умов в межах переговорного процесу про вступ України до ЄС, а також Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

2. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

За результатами проведеної у 2016 році оцінки European Banking Authority (далі – ЕВА) щодо еквівалентності режиму конфіденційності/ професійної таємниці (*Equivalence of Confidentiality/Professional Secrecy Regime*) в українському банківському законодавстві вимогам європейського законодавства

¹ Директива Європейського Парламенту і Ради 2013/36/ЄС від 26 червня 2013 про доступ до діяльності кредитних установ і пруденційний нагляд за кредитними установами та інвестиційними фірмами, про внесення змін до Директиви 2002/87/ЄС та про скасування директив 2006/48/ЄС та 2006/49/ЄС.

² Розроблення та прийняття Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіденційності та професійної таємниці (Директива 2013/36/ЄС) в частині встановлення обмеження для судів України (окрім кримінального та адміністративного судочинства) у доступі до інформації, що становить банківську таємницю, яка буде отримуватися Національним банком від центральних банків та регуляторів фінансових послуг ЄС.

Національний банк України (далі – Національний банк) отримав негативний висновок ЕВА, у якому зазначено про наявність низки відмінностей між положеннями українського законодавства та Директиви. Зокрема, ЕВА зазначив про три ключові невідповідності в українському законодавстві:

1) перелік органів, яким надається конфіденційна інформація Національним банком, є більш ширшим, ніж передбачено у Директиві 2013/36/ЄС;

2) банківська таємниця може надаватися усім судам, натомість згідно з Директивою 2013/36/ЄС така інформація надається лише кримінальним судам, судам у справах з ліквідації та адміністративним судам (у справах, де стороною є сам компетентний орган);

3) у законодавстві немає вимоги щодо потреби отримання Національним банком прямої згоди на розкриття конфіденційної інформації, одержаної від компетентного органу іншої держави.

Відсутність позитивної оцінки ЕВА створила перешкоду для обміну Національним банком інформацією з центральними банками та регуляторами держав-членів ЄС з метою виконання його функцій, передбачених законом, та призводить до отримання відмов у наданні конфіденційної інформації для цілей банківського нагляду та нагляду у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Крім того, отримання позитивного висновку ЕВА щодо конфіденційності є необхідною передумовою для наступного важливого етапу – оцінки ЕВА еквівалентності регуляторних вимог.

У свою чергу, 30.06.2021 Верховна Рада України прийняла Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення питань організації корпоративного управління в банках та інших питань функціонування банківської системи” № 1587-IX (далі – Закон № 1587), який розроблявся за участі Національного банку та однією з цілей прийняття якого було приведення законодавства України у відповідність до вимог ЕВА.

Закон № 1587 доповнив Закон України «Про банки і банківську діяльність» новою статтею 62², що визначає порядок розкриття банківської таємниці саме Національним банком і містить підстави для розкриття такої інформації, що узгоджується з вимогами ЕВА. Проте положення вказаної статті щодо розкриття інформації за рішенням будь-якого суду залишилося без змін.

Наразі розпочата повторна оцінка ЕВА за результатами внесення вищевказаних змін у законодавство щодо їх відповідності Директиві 2013/36/ЄС, зокрема наявності відповідних положень для судів України (окрім кримінального та адміністративного судочинства) для доступу до інформації, що становить банківську таємницю, яка буде отримуватися Національним банком від європейських регуляторів.

Водночас, відповідно до статті 133 Угоди про асоціацію сторони визнають важливість наближення чинного законодавства України до законодавства

Європейського Союзу, а Україна забезпечить поступове приведення у відповідність своїх чинних законів та майбутнього законодавства до *acquis* ЄС.

При цьому, у випадку невиконання положень Угоди про асоціацію до сторону-порушника може бути притягнуто до відповідальності на підставі статті 478 Угоди про асоціацію.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроект пропонує внести зміни до Цивільного процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України, якими встановити правила для судів України (окрім кримінального та адміністративного судочинства) для доступу до інформації, що становить банківську таємницю, яка буде отримуватися Національним банком від європейських регуляторів.

Також пропонується встановити умову розкриття Національним банком інформації, що становить банківську таємницю, отриману ним від органу банківського нагляду іншої держави, поряд зі згодою такого органу також для цілей, вказаних у такій згоді.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

У цій сфері правового регулювання суспільних відносин діють Конституція України, Закон України «Про банки і банківську діяльність», Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень законопроекту у разі його прийняття не призведе до додаткових видатків з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту забезпечить приведення законодавства України до вимог Директиви 2013/36/ЄС та визначення правових засад надання судам доступу до інформації, що становить банківську таємницю, яка буде отримуватися Національним банком від європейських регуляторів, з урахуванням встановлених європейським законодавством вимог, що в свою чергу стане підставою отримання Національним банком позитивної оцінки ЕВА, забезпечить можливість обміну інформацією з європейськими регуляторами та сприятиме виконанню Україною умов бенчмарків для закриття переговорів про вступ України до ЄС, вимог Угоди про асоціацію та реалізації євроінтеграційних процесів.

Народний депутат України

О. М. Василевська - Смаглюк

